

POLARIS

nr
18 1974
MRS

Redaktör: Mats Lundblad, Studentbacken 21A-717,
S-115 40 Stockholm. (Tfn 08-63 61 87)

Eftertryck utan tillåtelse förbjudet.

Anmälan om medlemskap till Stockholms Amatörastronomiska Klubb sker endast genom att insätta årsavgiften 10 kr på klubbens postgiro, nr 70 87 05 -9 Alla medlemmar yngre än 26 år ombedes att skriva sitt födelseår på postgiroblanketten.

Medlemskap i SUAA (Scandinavian Union of Amateur Astronomers) via stockholmsklubben fås genom att sätta in 8 kr på ovannämnda postgironummer inom 14 dagar. För ytterligare 5 kr får man vara med i SUAA:s nyhetstjänst. SUAA:s mycket välskrivna tidning "ScanAm" (Fyra nr/år, vardera med 28 sidor med bl.a. fotografier och diagram) distribueras därvid genom klubben.

The INTERNATIONAL UNION OF AMATEUR ASTRONOMERS tredje kongress äger rum vid McMaster University, Hamilton, Ontario, Canada den 1975 07 27 - 08 01. (söndag - fredag). Program: Professional Papers Session, Amateur Paper Sessions, Election of Officers 1975-78, Tours to local observatories & planetariums, Tours to local points of interest, Meet and talk with amateurs. Anmälan till Ken Chilton, 93 Currie St, Hamilton, Ont, Canada.

KOMET BRADFIELD 1974 b beräknas nå 5:e magnituden och kan månadsskiftet mars - april kanske ses med blotta ögat i norra Väduren - vänstra Triangeln. I mitten av april är den nära η Persei.

I N N E H A L L

2. Karta över W Cygni (från SUAA)
3. Liten kalender jan - aug 1974
6. Grafisk kalender för planeter 1974
7. Sjunde nordiska amatörastronomkongressen

C O N T E N T S

- A map of W Cyg
Celestial calendar (Jan - Aug 1974)
Graphical calendar for planets, 1974
The SUAA congress at Tampere 1974 Januar

STOCKHOLMS AMATÖRASTRONOMISKA KLUBB har under våren följande sammanträden:

TORSDAG 4 APRIL. ÅRSMÖTE med sedvanliga årsmötesförhandlingar. Föredrag av Amanuens GÖRAN HENRIKSSON: "Mercurius-passagera år 1970 och 1973".

TORSDAG 18 APRIL. BILDVISNING (Medtag gärna egna svartvita bilder och diabilder) samt FRÅGESPORT (leds av Mats Lundblad).

Lokal bägge kvällarna: Kungstensgatan 45, 2 tr, sal 4. Tid: kl 19.00.

TISDAG 23 APRIL har Sällskapet sammanträde enl särskild kallelse.

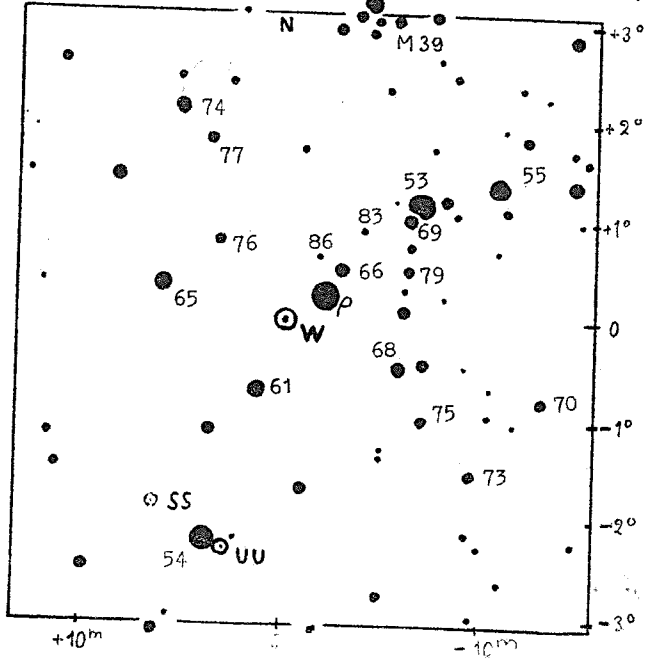
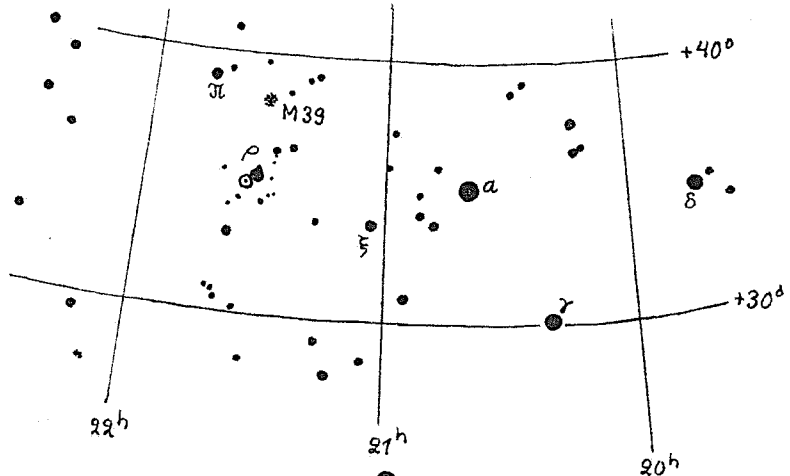
Tidigare

En föredragshållare av det tröttsammare slaget vill inte sluta och åhörarna började tröttna.
Då han ett ögonblick höll upp sade han urskuldande:
- Jag beklagar om mitt tal blivit lite långt men jag har glömt min klocka.
Då hördes en kraftig bas i salen:
- Vänd dej om gubbe, det hänger en almanacka bakom dej.

2

213244 W CYGNI Type: SRb
 (1950) 21^h 34.^m + 45° 09' Mg: 5.0 - 7.6 v
 Epoch: 2 430 684 Per: 130.85^d Sp: M4e - M6

Jan 74

- Ti 8 Saturnus i perihelium. Næste gang år 2003. Som nærmast jorden var Saturnus den 23 dec 1973, afstand 8,032 AE.
- O 9 Japetus västl elong. Saturnusmånen Japetus är ljusare (10^m) vid sina västl. elongationer än sina östliga (12^m). Den 28 jan är Japetus i övre konjunktion.
- L 12 19.06 Algolmin (3.5^m)
- Ti 15 8.04 H a l v m å n e (Jungfrun)
- " kväll Komet Kohoutek närmast jorden. Avst. 120,7 milj. km.
- F 18 " Kohoutek passerar Venusbanan
- " " Mars på avståndet 1.000 AE
- L 19 " Titan västl elong
- S 20 16.51-16.56 Europa täcks av Callisto
- " 17.40-17.42 Europa täcks av Io
- " 18.17-18.19 Europa försväras av Io (stlk 0,32. Halvskuggeförmörkelsen varar 18.16-18.20)
Sällsynt. I Sth Jupiter ned 17.26.
- O 23 (22) Venus i undre konjunktion (med solen). OBS. Eftersom Venus befinner sig $60^{\circ}30'$ norr om solen kan Venus observeras både som morgon- och aftonstjärna. Venus läge: 20 19.2 -12 55, avstånd 0.268 AE, diameter $62,7''$ (vid 30x förstoring ser Venus lika stor ut som månen), magnitud -3.2. Belyst del: 24 jan: 0.006, 1 feb: 0.032.
- " 12.02 N y m å n e (Stenbocken). Månen befinner sig 3° norr om solen och är nära Venus.
- S 27 Titan östl elong
- Ti 29 Kohoutek passerar jordbanan
- To 31 8.39 H a l v m å n e (Väduren)

Feb

- F 1 20.51 Algolmin
- S 3 16.21 SATURNUS OCKULTERAS AV MÅNEN. Stockholm: 16.20,8 - 16.55,3, Köpenhamn: 16.17,2 - 16.43,6, Helsingfors: 16.27,1 - 16.59,5. Tiderna för Saturnus mitt. För ringkanten, addera/subtr. 30 à 50 sek. Solen ned 16.07.
- M 4 17.40 Algolmin
- O 6 Asteroid nr 6, Hebe, i opposition. Magn 9,8. Läge 12 feb: 9 07.7 +16 04 22 feb: 8 58.9 +17 38 4 mrs: 8 52.0 +18° 57.
- " Månen närmast jorden Diam 33 21, Kräftan
- To 7 0.24 F u l l m å n e 33 15 Lejonet
- L 9 kväll Merkurius östl elong 18°
- M 11 12.02 Solen i söder (årest senaste kulmination)
- Ti 12 Titan östl elong
- O 13 Jupiter i konjunktion m solen
- To 14 1.04 H a l v m å n e
- E 16 Asteroid nr 15, Eunomia, i opposition. Magn 10.0. Läge 12 feb: 10 00.0 +1 00 22 feb: 9 50.2 +1 21 4 mrs: 9 41.2 +1 50
- S 17 Japetus östl elong (se 9 jan)
- O 20 Titan västl elong
- To 21 22.36 Algolmin
- F 22 6.34 N y m å n e (Vattumannen)
- L 23 Mars söder om Plejaderna
- S 24 20.51 Algolmin
- O 27 morg Venus ljusast -4.3^m
- " saturnus "avslutar slinga"
- To 28 Titan östl elong

Dansk läsövning:
Lille Lise kommer ind og spørger sin mor: - Mor, er det rigtigt at Solen er får til alle stjernerne?
- Ja.
- Så må Månen altså være mor til dem.
- Ja.
Lise ser spekulativ ud og siger så:
- Nej, mor det kan ikke være rigtigt, det må være omvendt, for Månen er altid ude om aftenen.

Mars 74

F	1	19.03	h a l v m å n e	
S	3	00.45	SATURNUS OCKULTERAS AV MÅNEN. Stockholm kl 0.45.0 - 1.24.4 positionsvinkel 56° resp 322°. Helsingfors kl 0.46.1 - 1.19.0 Köpenhamn kl 0.47.2 - 1.33.5.	
O	6	07	Månen närmast jorden. Kräftan.	Inför domaren
F	8	11.03	F u l l m å n e 32'36" Lejonet	Domaren: - Var inte så lång- radig. Fatta er kort och håll er till fak- ta. Hur hände explosionen?
To	14	0.22	Algol-minimum 3.5 ^m	Vittnet - Ingenjören var full och ångpannan tom.
F	15	20.15	H a l v m å n e Ormbäraren	
L	16	21.11	Algolmin	
M	18		Pluto på samma avstånd från jorden som Neptunus (29.993 AE)	
O	20		Största vinkel (-26.879°) saturnusringarna - jorden under 1974. Dimensioner: 41.82" x 18.91"	
To	21	1.07	V å r d a g j ä m n i n g	
"			Merkurius endast 0° 5' söder om Jupiter	
L	23	morg	Merkurius västl elong. 28° (m låg) Ann: dålig skrīvmaskin	
"		22.24	N y m å n e	
S	24		Titan västl elong	
M	25		Hydraider meteorström. OBSERVATIONER MOTTAGES TACKSAMT.	
Ti	26		Pluto i opposition. Avst 29.979 AE. Läge 22 mars: 12 46 56 + 13 39.2	
F	29		Japejus västl elong	
S	31	2.44	H a l v m å n e Tvillingarna	
-	-		KOMET BRADFIELD (1974 b) upptäcktes den 12 februari och var då av 9. magnituden, utan svans. Minsta avst till solen 0.5 AE den 19 mars, minsta avst till jorden 0.7 AE början av april.	
F	29		Bradfield: 2 ^h 20 ^m 46.4 +20 32.2	

Apr 74

-	-		KOMET ENCKE (1786 I) kommer i sitt femtionde observerade perihelium den 28 april. Kometen beräknas nå 4:de magnituden i början av maj men står ganska nära solen.	
Ti	2		Pluto endast 0°02' söder om 28 Gamae (6.4 ^m)	
O	3		Virginider meteorsvärm	
To	4	ÅRSMÖTE	Venus västl elong 46°. Magn -4.0. Diam 24.7"	
F	5		Vesta närmast jorden (1.265 AE). 1 april: 12 58.3 +7 36. Magn 5.9.	
"		22.55	Algolmin	
L	6	22.00	F u l l m å n e 31 41 Jungfrun	
M	8	19.44	Algolmin	
"			Bradfield: 2 ^h 35.39 +45 27.7. magn 5 ^h -6.	
"			" : 2 40.26 +55 16.7 " 6.3	
L	13		H a l v m å n e Skytten	
S	14	15 57	Uranus i opposition. avst 17.430 AE. Läge 13 36.4 -9 23	
Ti	16		Vesta 1,0° norr om 32 Vir (5.2 ^m)	
O	17		Titan östl elong	
F	19	15: MÖTE	Saturnus 44' s. sommarsolståndspunkten	
L	20		Mars 1°22' n. "	
"			Mars 2°15' n om Saturnus	
S	21	3.12-	Partiell månförmörkelse på Io av Europa -3.38. Jupiter upp 3.35. Storlek 0.51. Synlig i östra Europa.	
S	21		LYRIDER meteorsvärm. OBSERVATIONER MOTTAGES TACKSAMT	
M	22	11.17	N y m å n e 3 3/4 ° n om solen	
Ti	23	SAS:MÖTE	Encke: 3 18.00 +20 32.8 Magn 5.3	
L	27		Neptunus 1°13' norr om ω Oph (4.6 ^m)	
S	28	21.28	Algolmin	
"			Encke: 3 36.87 +19 27.0	
L	29	8.39	H a l v m å n e Kräftan	

- Jag tror en hund begriper mer
än en häst.
- Det gör inte jag.
- Nej, men jag sa att en hund gör
det..

Maj 74

F 3 Snöcke: 3 45.12 +16 45.2 Magn 4.1
 L 4 Maj-Aquarider meteorsvärm
 M 6 Fullmåne 30 50 Vägen
 " Massalia i opposition. 13 maj: 14 40.1 -15 11. Magn 10.6
 Ti 14 10.29 Halvmåne Stenbocken
 To 23 Neptunus 60'17" om Antares
 Ti 21 21.34 Nymåne
 S 26 22.35 (ca) Månen okulterar α Cancri
 Ti 28 14.03 Halvmåne Sextanten
 To 30 Neptunus i opposition Avst 29.293 AE

Jun 74

Ti 4 P A R T I E L L M A N F Ö R M Ö R K E L S E

20.23,7 Halvskugga
 20.47 Månen upp
 20.50 Solen ned
 21.38,8 Kärnskugga
 23.10 Fullmåne
 23.16,0 Mitt Storlek 0.832
 23.47 Månen i söder -22°58'
 = 0.53,1 Kärnskugga slut
 2.08,3 Halvskugga "
 2.46 Månen ned
 2.42 Solen upp
 Månen står no om Antares.

Ti 4 Merkurius östl elong 24°
 To 20 3.32- Total solförmörkelse. Denna kan ses från sydvästligaste Australien. Centrallinjen går dock utanför kusten.
 F 21 19.38 Sommarsolsstånd

Jul 74

O 17 11 40,8 - 12 27,0 (för Köpenham) VENUS-OCKULTATION. Positionsvinkel 47° resp. 331°. 30° öster om solen. Venus diameter är 11.9", fäsvinkel 43°, belyst del 0.87, magnitud -3.3.
 O 24 Pallas i opposition. Står högt på himlen. (Se DSA)
 F 26 03.20 Förmörkelsevariabeln ζ Aurigae: minimum till 4 sep 1974. Den vita B7-stjärnan okulteras av den röda gK4-stjärnan. Magnituden sjunker från 3.9 till 4.2. Perioden är 972.176 dygn.
 L 27 Juli-Aquarider meteorsvärm (max till 1 aug)

Aug 74

To 1 Flora 22' s om γ Aquarii. Floras magn: 9.7.
 F 2 Psyche i opposition. 11 aug: 20 39.9 -16 46 21 aug: 20 32.3 -17 27. Magn 10.5.
 L 3 4.57 Fullmåne 29 24 Västmannen
 L 10 2.43 Algolmin
 S 11 3.46 Halvmåne Väduren. Månen upp 21.28.
 " Helopene i opposition: 21 22.0 -10 56, 21 aug: 21 13.8 -13 0, magn 9.2, 9.3.
 " P E R S E I D E R N A maximum (12 aug). Störs till stor del av månsken.
 M 12 23.32 Algolmin
 L 17 20.02 Nymåne
 S 18 Cepheider och Cygnider. Båda dessa meteorsvärmar har ett flackt maximum omkr den 18 aug. OBSERVATIONER FRÅN NÖRK PLATS KL 22-23, 23-24 och 24-01 DAGARNA OMKRING MAX MOTTAGES TACKSAMT. Månen stör ej dessa svärmar i år.
 L 24 16.38 Halvmåne Skorpionen
 To 29 Flora i opposition. 31 aug: 22 25.3 -18 38. Magn 9.1

Allt fler argument talar för cykeln, menar Olle Thörnqvist. Först var det hälsoskäl, sedan miljöskäl och ekonomiska skäl, nu har energikrisen kommit för att stanna. Om vi nu kan få en bättre trafikmiljö för cyklisterna genom den här krisen, så är det någonting mycket positivt.

SUAA

7

Scandinavian Union of Amateur Astronomers

Den 12 - 13 januari 1974 ägde den sjunde nordiska amatörastronomkongressen rum i Tammerfors, ca 15 mil öster om Turku/Abo. Alltsedan år 1967 har liknande kongresser avhållits i Lund, Köpenhamn, Malmö, Göteborg, Stockholm och Köpenhamn.

Kongressen ägde rum i gymnastiksalen i en folkskola. I éntren fanns en utställning med bl.a. böcker, finska amatörtidningar, hembyggda teleskop och fotografier från solförmörkelsen i Mauretania. Ungefär 200 deltagare hade mött upp den första dagen, därav ett femtiotal från Finlands grannländer. Anmärkningsvärt är det dåliga deltagandet från Stockholm: fyra man jämte fyra deltagare från Djursholmsklubben. Detta trots att resan var gratis inkl hyttplats på båtarna. Genom Tor Nørretranders försorg hade SUAA fått ett bidrag på 20 000 Dkr. En turistbuss hade hyrts, vilken körde från Köpenhamn via Göteborg (där även norrmän steg på) till Stockholm, där bussen körde på färjan Stockholm - Abo (Viking Line). På hemvägen åkte bussen av någon anledning på färjan Nådendal - Aspellskär efter att ha irrat runt i Finland några extra timmar (räkat köra mot Helsingfors i stället för Abo).

På lördag kl 13 öppnades utställningen av bitr stadsdirektör Halonen, varefter prof. Hämeen-anttila höll ett föredrag om Saturnus ringar (på finska). Från kl 15 hölls olika sektionmöten, där några sektionsledare redogjorde för resp. sektionens arbete.

Aare Kellomäki berättade på variabel-sektionsmötet, att ca 140 variabla stjärnor observeras i Norden. Inom sektionen finns bl.a. fem 15 cm, två 20 cm, två 25 cm och ett 31 cm teleskop. Hans Bengtsson, sektionens ledare, berättade sedan hur man observerar variabla stjärnor, varpå en kort debatt om bl.a. Purkinje-effekten uppstod.

På kvällen var deltagarna inbjudna till föreläsningar å planetariet i Tammerfors, som från öppningsåret 1969 tom år 1972 haft 424 963 besökare. Efter en brand för ett år sedan byttes den gamla projektorn ut mot en ny japansk Minolta MS-15. Planetariet har 112 sittplatser och det normalt 35 minuter långa programmet kan fås på flera språk. 6000 stjärnor visas, förutom norrreken, meteoror mm. - Efter en förlängd föreläsning, där särskilt de södra stjärnbilderna behandlades, åt de som ville en liten köttbit för 16:50 Skr i planetariets cafeteria.

Söndagen inleddes med SUAA:s årsmöte, som skulle börja kl 09.00. Dessförinnan ägde ett sektionmöte, "Undervisning i astronomi", rum. Därvid behandlades "UFO-sjukan" och det påtalades att det var dåligt ställt med astronomiundervisningen i de nordiska ländernas skolor. Såsom motexempel nämndes undervisningen i DDR, Holland och Sovjet.

Tor Nørretranders inledde årsmötet med styrelsens berättelse för 1973. Han nämnde att styrelsens verksamhet inte varit särskilt stor, den har i princip gått ut på att stödja sektionernas arbeten (SUAA:s verksamhet ligger ju huvudsakligen på sektionnivå). - Claes Bernes (redaktör för The Scandinavian Amateur Astronomer) berättade att tidningen under 1973 kommit ut med fyra nummer å 28 sidor. Tidningen har innehållit vägledande artiklar (på skandinaviska) och observationsrapporter (på engelska). Bl.a. har 1450 meteor- och 2200 variabelobservationer publicerats. - Michael Krooggaard berättade om den ekonomiska situationen. Intäkterna under 1973 var 2800 Dkr, utgifterna: tryckning av "Scanam" 2400, porto 600, diverse 200 Dkr. Scanam trycks i 600 exemplar. Bidraget på 20 000 Dkr av Nordisk Kulturfond erhöles endast för året 1974 och fås alltså ej kommande år. Därav åtgick 3 300 Dkr till bussresan. - Valet av styrelse för 1974 gav följande resultat: Pres. Tor Nørretranders, sek. Toomas Jürisoo, skattm. Uffe G. Jørgensen, red. Claes Bernes. Landsrepresentanter: Michael Krooggaard (DK), Thorbjørn Lövik (N), Mats Lundblad (S) och Aare Kellomäki (SF) - Som sektionsledare valdes: Hans Bengtsson (Variabler), Max Renard (meteor), Kjeld Inge Halde (olen), Aare Kellomäki (Optik o teleskop), Aari Salla (astrofoto) och Per Darnell (Planeterna, månen, kometer).

Årsmötet var uppdelat i ett förmiddags- och ett eftermiddagspass. Under förmiddagen ägde olika sektionssammanskomster i smågrupper rum. På variabel-mötet nämnde Hans Bengtsson, att sektionen utgivit 80 kartor över variabla stjärnor (i 50 ex vardera) och att ytterligare 50 kartor skulle ritas. Förutom "gamla välbekanta" variabler har sektionen infört ett antal dåligt observerade intressanta variabler. En resursundersökning har utförts och förslag till fördelning av objekt mellan observatörerna har gjorts.

Vid mötet för "visuella observationer" nämnde Claes Bernes, att det huvudsakligen är meteoror, som sektionen observerat. Kontakt skall tagas med någon liknande organisation i Storbritannien, troligen BAA:s meteorsektion.

Mare Kellomäki sade på "Optik- och teleskop"-mötet, att han under året fått endast fyra brev från sektionsmedlemmar, men att intresset ända är stort i Finland. Totalt ca 100 amatörer håller på med spegelslipning.

Kl 13 avgick bussar från planegariebyggnaden (intill Näsinneula, ett 168 m högt utsiktstorn, där lunch serverades i en roterande restaurang på 120 m höjd) till stadens vattentorn någon halvmil utanför centrum. På det breda tornets topp ligger Tammerfors Ursa observatorium. Där finns ett av akademiker Väisälä konstruerat 15 cm linsteleskop. Det kändes riktigt kallt och blåsigt i Tammerfors.

På eftermiddagen berättade kyrkoherde Heikkilä om "Befohems stjärna". Under det fortsatta årsmötet bestämdes att avgiften per klubbmedlem under 1974 skall vara 8 Skr. En nyhetstjänst skall genast inrättas. Denna kostar 5 Skr per år.

Nästa års kongress, äger troligen rum i Stavanger (evt. Oslo).

Förutom det rent astronomiska, fanns det mycket sevärt i "Nordens största inlandsstad" med 150 000 invånare. Bland sevärdheterna kan nämnas Kaleva kyrka (modern arkitektur), Fyynikki sommartheater (med vridläktare), ett flertal museer, akvarium med 550 000 liter vatten (och 1700 individer) med temperaturer 14° - 28° allt efter fiskart. Inom stadsgränserna finns dessutom närmre 200 sjöar.

M.L.

T Ä H T I A I K A

Julkaisija: Helsingin Tähtitieteellinen
Yhdistys URSA
Numero 1 1. vuosikerta 1971

